

PAPER-III SANSKRIT

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) _____

(Name) _____

2. (Signature) _____

(Name) _____

J 2514

Time : 2 ½ hours]

OMR Sheet No. :

(To be filled by the Candidate)

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(In figures as per admission card)

Roll No. _____

(In words)

[Maximum Marks : 150

Number of Pages in this Booklet : 8

Number of Questions in this Booklet : 75

Instructions for the Candidates

- Write your roll number in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of seventy five multiple-choice type of questions.
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
 - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
 - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
 - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each item has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.

Example :

A	B	C	D
---	---	---	---

where (C) is the correct response.
- Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done in the end of this booklet.
- If you write your Name, Roll Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means such as change of response by scratching or using white fluid, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return the test question booklet and Original OMR Sheet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry original question booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
- Use only Blue/Black Ball point pen.
- Use of any calculator or log table etc., is prohibited.
- There is no negative marks for incorrect answers.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

- इस पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए ।
- इस प्रश्न-पत्र में पचहत्तर बहुविकल्पीय प्रश्न हैं ।
- परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी । पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे, जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
 - प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी कागज की सील को फाड़ लें । खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें ।
 - कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चेक कर लें कि ये पूरे हैं । दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात् किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले लें । इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे । उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा ।
 - इस जाँच के बाद OMR पत्रक की क्रम संख्या इस प्रश्न-पुस्तिका पर अंकित कर दें ।
- प्रत्येक प्रश्न के लिए चार उत्तर विकल्प (A), (B), (C) तथा (D) दिये गये हैं । आपको सही उत्तर के वृत्त को पेन से भरकर काला करना है जैसा कि नीचे दिखाया गया है ।

उदाहरण :

A	B	C	D
---	---	---	---

जबकि (C) सही उत्तर है ।
- प्रश्नों के उत्तर केवल प्रश्न पुस्तिका के अन्दर दिये गये OMR पत्रक पर ही अंकित करने हैं । यदि आप OMR पत्रक पर दिये गये वृत्त के अलावा किसी अन्य स्थान पर उत्तर चिह्नानंकित करते हैं, तो उसका मूल्यांकन नहीं होगा ।
- अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें ।
- कच्चा काम (Rough Work) इस पुस्तिका के अन्तिम पृष्ठ पर करें ।
- यदि आप OMR पत्रक पर नियत स्थान के अलावा अपना नाम, रोल नम्बर, फोन नम्बर या कोई भी ऐसा चिह्न जिससे आपकी पहचान हो सके, अंकित करते हैं अथवा अभद्र भाषा का प्रयोग करते हैं, या कोई अन्य अनुचित साधन का प्रयोग करते हैं, जैसे कि अंकित किये गये उत्तर को मिटाना या सफेद स्याही से बदलना तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित किये जा सकते हैं ।
- आपको परीक्षा समाप्त होने पर प्रश्न-पुस्तिका एवं मूल OMR पत्रक निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और परीक्षा समाप्ति के बाद उसे अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें । हालांकि आप परीक्षा समाप्ति पर मूल प्रश्न-पुस्तिका तथा OMR पत्रक की डुप्लीकेट प्रति अपने साथ ले जा सकते हैं ।
- केवल नीले/काले बाल प्वाइंट पेन का ही इस्तेमाल करें ।
- किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है ।
- गलत उत्तरों के लिए कोई नकारात्मक अंक नहीं हैं ।

SANSKRIT
संस्कृतम्
Paper – III
प्रश्नपत्रिका – III

Note : This paper contains **seventy five (75)** objective type questions of **two (2)** marks each. **All** questions are compulsory.

सूचना : अत्र प्रश्नपत्रे पञ्चसप्ततिः (75) बहुवैकल्पिकाः प्रश्नाः सन्ति । प्रत्येकम् प्रश्नस्य अङ्कद्वयम् वर्तते । सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. ऋग्वेदीयपुरुषसूक्ते कति मन्त्राः सन्ति ?
(A) सप्तदश
(B) षोडश
(C) द्वाविंशतिः
(D) अष्टादश
2. सामवेदस्यारण्यकमस्ति
(A) तवल्कारः
(B) जैमिनीयम्
(C) नारदीयम्
(D) प्रौष्ठपदीयम्
3. कत्यङ्गुलखातावेदिर्भवति ?
(A) षडङ्गुला
(B) सप्ताङ्गुला
(C) द्वादशाङ्गुला
(D) त्र्यङ्गुला
4. ऋग्वेदे स्वरितस्वरः प्रदर्श्यते
(A) अधः
(B) उपरिष्यत्
(C) तिर्यक्
(D) परितः
5. 'देवासः' इति प्रयोगः
(A) लौकिकः
(B) कार्मिकः
(C) वैदिकः
(D) यादच्छिकः
6. दर्शपूर्णमासयागस्य का दक्षिणा ?
(A) पूर्णपात्रम्
(B) गौः
(C) अन्वाहार्यम्
(D) सुवर्णम्
7. कालसूक्तं पज्यते
(A) मूलवेदे
(B) तूलवेदे
(C) अथर्ववेदे
(D) कित्रापि न हि
8. शुक्लयजुर्वेदीये शिवसङ्कल्पसूक्ते कति मन्त्राः सन्ति ?
(A) षट्
(B) सप्त
(C) अष्ट
(D) दश
9. केनोपनिषद् केन वेदेन सम्बद्धा ?
(A) कृष्णयजुर्वेदेन
(B) सामवेदेन
(C) ऋग्वेदेन
(D) अथर्ववेदेन
10. कठोपनिषदनुसारं महतः परं किमस्ति ?
(A) मनः
(B) अव्यक्तम्
(C) पुरुषः
(D) आत्मा
11. ईशावास्यदिशा कथममृतमश्नुते ?
(A) एकत्वेन
(B) सम्भवात्
(C) सम्भूत्या
(D) सत्येन

12. 'तपो दमः कर्मेति प्रतिष्ठा' – अयं विचारः कुत्रोपदिश्यते ?
 (A) केनोपनिषदि
 (B) कठोपनिषदि
 (C) तैत्तिरीयोपनिषदि
 (D) बृहदारण्यके
13. 'योगो हि प्रभवाप्ययौ' – कुत्रेयमुक्तिः ?
 (A) बृहदारण्यके
 (B) केनोपनिषदि
 (C) भगवद्गीतायाम्
 (D) कठोपनिषदि
14. 'उत्तब्धं वागेव गीथोत्त्वगीथा चेति उद्गीथः' – कुत्रेयमुक्तिः ?
 (A) केनोपनिषदि
 (B) तैत्तिरीयोपनिषदि
 (C) कठोपनिषदि
 (D) बृहदारण्यकोपनिषदि
15. विज्ञानमयस्य शिरः किमुच्यते ?
 (A) श्रद्धा
 (B) सत्यम्
 (C) ऋतम्
 (D) महः
16. 'सस्यमिव मर्त्यः पच्यते सस्यमिवा जायते पुनः' – इति केनोक्तम् ?
 (A) नचिकेतसा
 (B) वाजश्रवसा
 (C) यमेन
 (D) अग्निना
17. ऋक्संप्रातिशाख्यानुसारं सोष्मवर्णः कः ?
 (A) थ (B) द
 (C) प (D) ब
18. ऋक्संप्रातिशाख्यानुसारमघोषवर्णः कः ?
 (A) त (B) द
 (C) ध (D) ब

19. आमन्त्रितज ओकारो भवति
 (A) रक्तः
 (B) प्रगृह्यः
 (C) रिफितः
 (D) यमः
20. आश्वलायनगृह्यसूत्रं केन सम्बद्धम् ?
 (A) अथर्ववेदेन
 (B) सामवेदेन
 (C) यजुर्वेदेन
 (D) ऋग्वेदेन
21. त्रिष्टुच्छन्दसि कियन्तो वर्णा भवन्ति ?
 (A) 28
 (B) 36
 (C) 44
 (D) 48
22. निरुक्तानुसारं द्वितीयो भावविकारः कः ?
 (A) अस्ति
 (B) विपरिणमते
 (C) अपक्षीयते
 (D) विनश्यति
23. अग्रणीर्भवतीति निरुक्त्या क उच्यते ?
 (A) वीरः
 (B) आदित्यः
 (C) अश्वः
 (D) अग्निः
24. 'वा' इति निपातो वर्तते
 (A) उपमार्थे
 (B) शब्दार्थे
 (C) निषेधार्थे
 (D) समुच्चयार्थे
25. महाभाष्ये 'कूपरवानकवत्' इत्युदाहरणं कस्मिन् प्रसङ्गे उक्तम् ?
 (A) शब्दस्य ज्ञाने धर्मः
 (B) गौरित्यत्र कः शब्दः
 (C) किमर्थं वर्णानामुपदेशः
 (D) सिद्धे शब्दार्थसम्बन्धे

26. 'तुन्नवत्' इति किमुच्यते ?
 (A) सक्तुः
 (B) परिपवनम्
 (C) टङ्कारध्वनिः
 (D) तन्तुशाटिका
27. 'भिक्षुः प्रभुमुपतिष्ठते' इत्यत्रात्मनेपद विधायकं किम् ?
 (A) अकर्मकाच्च
 (B) वा लिप्सायामिति वक्तव्यम्
 (C) उपान्मन्त्रकरणे
 (D) समप्रविभ्यः स्थः
28. 'वीरपत्नी' इति कस्य सूत्रस्योदाहरणे वर्तते
 (A) पत्युर्नो यज्ञसंयोगे
 (B) नित्यं सपत्न्यादिषु
 (C) अन्तर्वत्पतिवतोरुक्तं
 (D) विभाषा सपूर्वस्य
29. तत्पुरुषसमासे देवब्राह्मण इत्युदाहरणे ब्राह्मणो वर्ततेऽभिप्रेतः
 (A) देवरूपः
 (B) देवप्रियः
 (C) देवपूजकः
 (D) देवाधीनः
30. 'अलं कुमार्यै' इत्यस्य समस्तं रूपं किम् ?
 (A) अलङ्कुमारी
 (B) कुमार्यै अलम्
 (C) अलङ्कुमारिः
 (D) अलङ्कुमारिन्
31. द्विभाषाशिलालेखः केन सम्बद्धः ?
 (A) कान्धारः
 (B) मास्कि
 (C) गुजरा
 (D) रुम्मिनदेई
32. अद्वैतमते जगतः अस्ति
 (A) नित्यत्वम्
 (B) मिथ्यात्वम्
 (C) पारमार्थिकत्वम्
 (D) ब्रह्मपरिणामात्मकत्वम्
33. विवर्तस्य उदाहरणमस्ति
 (A) गगनकुसुमम्
 (B) बन्ध्यासुतः
 (C) शुक्तिकारजतम्
 (D) रवपुष्पम्
34. सांख्यैः स्वीकृतानि तत्त्वानि सन्ति
 (A) षोडश
 (B) सप्तदश
 (C) पञ्चविंशतिः
 (D) दश
35. पुरुषप्रकृत्योः संसर्गो वर्णितः
 (A) जडाजडवत्
 (B) पङ्गवन्धवत्
 (C) मूकबधिरवत्
 (D) अन्धमालावत्
36. अर्थसङ्ग्रहे विशिष्टविधेः उदाहरणमस्ति
 (A) दध्ना जुहोति ।
 (B) अग्निहोत्रं जुहुयात्स्वर्गकामः ।
 (C) सोमेन यजेत ।
 (D) राजा राजसूयेन स्वाराज्यकामो यजेत ।
37. विनियोगविधेः सहकारिप्रमाणानि सन्ति
 (A) त्रीणि
 (B) सप्त
 (C) पञ्च
 (D) षट्
38. अर्थसङ्ग्रहानुसारम् आख्यातेन किमुच्यते ?
 (A) कर्ता
 (B) भावना
 (C) कर्म
 (D) करणम्
39. अर्थवादस्य लक्षणं किम् ?
 (A) स्तुति-निन्दान्यतरपरं वाक्यम् ।
 (B) समभिव्याहारो वाक्यम् ।
 (C) अपौरुषेयं वाक्यम् ।
 (D) अङ्ग-प्रधान-सम्बन्ध बोधकं वाक्यम् ।

40. 'चतुर्विंशतिसाहस्री संहिता' का उच्यते ?
(A) रामायणम्
(B) महाभारतम्
(C) विष्णुपुराणम्
(D) श्रीमद्भागवतम्

41. 'विष्णुसहस्रनामस्तोत्रम्' कुत्र वर्तते ?
(A) श्रीमद्भागवते
(B) रामायणे
(C) ब्रह्माण्डपुराणे
(D) महाभारते

42. महाभारतस्य द्वितीयं पर्व किम् ?
(A) वनपर्व
(B) सभापर्व
(C) भीष्मपर्व
(D) विराटपर्व

43. ब्रह्मवैवर्तपुराणं निबद्धं वर्तते
(A) खण्डेषु
(B) पर्वसु
(C) काण्डेषु
(D) स्कन्धेषु

44. महापुराणेषु न गण्यते –
(A) कालिकापुराणम्
(B) स्कन्दपुराणम्
(C) विष्णुपुराणम्
(D) अग्निपुराणम्

45. श्रीमद्भागवते श्रीकृष्णस्य ज्येष्ठपुत्रस्य किं नाम ?
(A) साम्बः
(B) प्रद्युम्नः
(C) सङ्कर्षणः
(D) अनिरुद्धः

46. 'रासपञ्चाध्यायी' कुत्र वर्तते ?
(A) महाभारते
(B) रामायणे
(C) अग्निपुराणे
(D) श्रीमद्भागवते

47. अर्थशास्त्रस्य चतुर्थाधिकरणं वर्तते
(A) कण्टकशोधनम्
(B) षाड्गुण्यम्
(C) धर्मस्थीयम्
(D) विनयाधिकारिकम्

48. सन्धिकर्म कुत्रोपदिष्टम् ?
(A) धर्मस्थीये
(B) अध्यक्षप्रचारे
(C) योगवृत्ते
(D) षाड्गुण्ये

49. सामवेदः सम्प्राप्तः
(A) रवेः
(B) अग्नेः
(C) वायोः
(D) वरुणात्

50. मनुना अन्नप्राशनस्य काल उक्तः
(A) द्वितीये मासे
(B) चतुर्थे मासे
(C) षष्ठे मासे
(D) अष्टमे मासे

51. याज्ञवल्क्यदिशा वस्त्रस्य वृद्धिरुक्ता
(A) द्विगुणा
(B) त्रिगुणा
(C) चतुर्गुणा
(D) पञ्चगुणा

52. राजा निधिं लब्ध्वा ततः कियन्तं गृहणीयात् ?
(A) अर्धम्
(B) षष्ठांशम्
(C) दशांशम्
(D) सर्वम्

53. ईर्ष्या गण्यते
(A) कामजगणे
(B) लोभजगणे
(C) मोहजगणे
(D) क्रोधजगणे

54. 'रथाङ्गपाणेः पटलेन रोचिषामृषित्विषः संवलिता विरेजिरे' – इत्यत्र रथाङ्गपाणिः कः ?

- (A) नारदः
(B) रावणः
(C) कृष्णः
(D) शिशुपालः

55. 'फलेन मूलेन च वारिभूरुहां, मुनेरिवेत्यं मम यस्य वृत्तयः ।' – कम्प्रति कस्येयमुक्तिः ?

- (A) हंसं प्रति नलस्य
(B) नलं प्रति हंसस्य
(C) दमयन्तीं प्रति नलस्य
(D) नलं प्रति दमयन्त्याः

56. लीलावधूतपद्मा कथयन्ती पक्षपातमधिकं नः । मानसमुपैति केयं चित्रगता राजहंसीव ।। – इयमुक्तिः कामुद्दिश्य कथिता ?

- (A) शकुन्तलाम्
(B) द्रौपदीम्
(C) महाश्वेताम्
(D) सागरिकाम्

57. अधस्तनयुग्मानां समीचीनां तालिकां चिनुत

- a. विचित्रा खलु 1. उत्तररामचरितम्
चित्तवृत्तयः
b. पतत्यधो धाम 2. हर्षचरितम्
विसारि सर्वतः
c. तीर्थोदकं च 3. किरातार्जुनीयम्
वह्निश्च नान्यतः
शुद्धिमर्हतः
d. लोके हि लोहेभ्यः 4. शिशुपालवधम्
कठिनतरा खलु
स्नेहमया
बन्धनपाशाः ।

	a	b	c	d
(A)	4	2	3	1
(B)	1	3	4	2
(C)	2	1	3	4
(D)	3	4	1	2

58. अवान्तरार्थविच्छेदे किमच्छेदकारणम् ?

- (A) बीजम्
(B) बिन्दुः
(C) पताका
(D) प्रकरी

59. 'अभवन्वस्तुसंबन्ध उपमापरिकल्पकः' – कस्यालङ्कारस्य लक्षणमिदम् ?

- (A) उपमा
(B) अपह्नुतिः
(C) निदर्शना
(D) उत्प्रेक्षा

60. वृत्तवर्तिष्यमाणानां कथांशानां निदर्शकः संक्षेपार्थः मध्यपात्रप्रयोजितः – कः ?

- (A) अङ्कास्यम्
(B) अङ्कावतारः
(C) प्रवेशकः
(D) विष्कम्भः

61. हर्षचरिते रसायनः कः ?

- (A) व्याधिः
(B) औषधिः
(C) वैद्यकुमारकः
(D) राजसूनुः

62. रावणभयात् हेमाद्रिगुहागृहान्तरं कः दिवसानि निनाय ?

- (A) कृष्णः
(B) कौशिकः
(C) नारदः
(D) वसुदेवः

63. विबुधसद्मनि अप्सरसां कति कुलानि कादम्बर्याम् उक्तानि ?

- (A) द्वादश
(B) त्रयोदश
(C) चतुर्दश
(D) पञ्चदश

64. 'सतां हि सन्देहपदेषु वस्तुषु प्रमाणमन्तःकरण प्रवृत्तयः ।' – इत्यत्र कोडलङ्कारः ?
 (A) उपमा
 (B) उत्प्रेक्षा
 (C) सन्देहः
 (D) अर्थान्तरन्यासः
65. 'अन्यदेवसहृदयलोचनामृतं तत्त्वान्तरे तद्वदेव सोडर्थः' – ध्वन्यालोककारमते 'सोडर्थः' इत्यस्य कः आशयः ?
 (A) अभिधेयार्थः
 (B) प्रतीयमानार्थः
 (C) लक्ष्यार्थः
 (D) सर्वार्थः
66. अङ्गिनो रसस्य अचलस्थितयो धर्माः के ?
 (A) गुणाः
 (B) रीतयः
 (C) अलङ्काराः
 (D) रसाः
67. मण्डपसन्निवेशेषु नाट्यशास्त्रे न गण्यते ?
 (A) चतुरस्रः
 (B) त्र्यस्रः
 (C) वर्तुलः
 (D) विकृष्टः
68. 'कथं न मन्युर्ज्वलयत्युदीरितः शमीतरुं शुष्कमिवाग्निरुच्छिखः ।' – इत्युक्त्या कः प्रेरितः ?
 (A) अर्जुनः
 (B) युधिष्ठिरः
 (C) वनेचरः
 (D) सुयोधनः
69. 'यत्किञ्चिल्लोके शुचि मेध्यमुज्ज्वलं दर्शनीयं' – नाट्यशास्त्रे तत् केनोपमीयते ?
 (A) हास्येन
 (B) शृङ्गारेण
 (C) शान्तेन
 (D) वीरेण

70. तर्कसङ्ग्रहानुसारं शीतस्पर्शवत्त्वं कस्य लक्षणम् ?
 (A) पृथिव्याः
 (B) जलस्य
 (C) वायोः
 (D) परदुःखस्य
71. तर्कसङ्ग्रहानुसारं तैजसविषयः कतिविधः ?
 (A) त्रिविधः
 (B) द्विविधः
 (C) चतुर्विधः
 (D) पञ्चविधः
72. तर्कसङ्ग्रहानुसारं पृथिव्यां रूपम् _____
 (A) चतुर्विधम्
 (B) त्रिविधम्
 (C) पञ्चविधम्
 (D) सप्तविधम्
73. शुक्ताविदं रजतमिति ज्ञानम् अस्ति _____
 (A) प्रमा
 (B) उपमितिः
 (C) यथार्थानुभवः
 (D) अप्रमा
74. पञ्चावयवप्रयोग एव _____
 (A) स्वार्थानुमानम्
 (B) निगमनम्
 (C) उदाहरणम्
 (D) परार्थानुमानम्
75. अधोलिखितयुग्मानां समीचीनतालिकां चिनुत –
 a. अर्थाबाधो 1. अप्रमाणम्
 b. गौरश्वः पुरुष इति 2. योग्यता
 c. प्रहरे प्रहरे 3. योग्यताभाववत्
 उच्चरितपदानि
 d. अग्निना 4. सन्निधि-अभाववन्ति
 सिञ्चति
	a	b	c	d
(A)	2	1	4	3
(B)	1	3	2	4
(C)	3	2	4	1
(D)	2	3	4	1

Space For Rough Work